

KIRJOJA PUKINKONTTIIN

(Julkaistu aikaisemmin Helsingin Reservin Sanomissa)

Jouluksi on ilmestynyt poikkeuksellisen runsaasti Suomen nykyhistoriaa käsitteleviä kirjoja, joita sopii toivoa pukinkonttiin. Veikko Huovisen teksti on terävän, joskus jopa pistävän, huumorin sävyttämää, mutta aina lukemisen arvoista. Hänen uusi kirjansa Sinisilmäinen ohjus ja muita sotaisia kertomuksia sisältää sekä aivan uusia että joitain aiemmin julkaistuja novelleja. Vaikka asioista ei aina olisikaan Huovisen kanssa samaa mieltä, hänen kirjansa on silti lukemisen arvoinen.

Suomen historiaan sisältyy monia kipupisteitä, joita tunnettu historioitsija Martti Häikiö käy läpi kirjassaan Historia ja väärät profeetat. Aiheita ovat mm. "Oliko suuriruhtinaskunnan aika Suomen onni?", "Venäjän lokakuun vallankumous pahan alkujuurena", Miksi vuoden 1918 Vapaussodasta ja vallankumouksesta on niin vaikea puhua?", "Miksi Suomesta ei tullut kansandemokratia?" ja "Kekkonen vallankäytön menetelmät". Häikiö käsittelee aiheitaan ennakkoluulottomasti ja kiinnostavasti.

Näihin samoihin teemoihin liittyy myös kirja Salaisen poliisin valtakunta, jossa tunnetut Venäjä-komentotjat käsittelevät KGB ja sen seuraajan FSB:n toimintaa, erityisesti Suomen suunnalla. Suuria paljastuksia kirjasta ei toki löydy, mutta se toimii varsin hyvin tiiviinä tietopakettina naapurimaamme tiedustelusta eilen ja tänään.

Olivatko silloisen Neuvostoliiton tiedustelupalvelut sekaantuneet Lauttasaassa marraskuussa 1944 tapahtuneen kapteeni Ivan Belovin murhaan? Vai oliko liikkeellä suomalainen "vastarintaliike"? Vaikka asiassa käynnistettiinkin heti Suomen kautta aikojen laajin yksittäisen murhan tutkimus, varmuutta asiasta ei ole saatu. Nyt toimittaja Risto Niku esittää oman ratkaisunsa kirjassaan Kuka ampui kapteeni Ivan Belovin? Onko tämä sitten lopullinen totuus tai ei, jää lukijan ratkaistavaksi.

Talvisodan aikaisen hallituksen vaikeita ratkaisuja ja niiden taustoja valaistaan Ohto Mannisen ja Kauko Rumpusen toimittamassa teoksessa Murhenäytelmän vuorosanat, joka sisältää hallituksen keskustelupöytäkirjat. Toimittajat sitovat asiakirjat historialliseen taustaan ja antavat täten lukijalle laajemman kuvan tapahtumista.

Ei joulua ilman kaukopartioita käsittelevää kirjaa. Tällä kerralla olen valinnut mukaan teoksen Venäjällä on väljää. Siinä tutustutaan jatkosodan kaukopartiomiehen maailmaan myöhemmin majuriksi ylennetyn partiojohtajan Ilmari Honkasen kirjeiden kautta.

Sota on aina julmaa. Runsaat sata vuotta sitten siihen liittyi kuitenkin myös herrasmiehelle sopivaa käytöstä ja perinteistä ritarillisuutta. Tätä puolta kuvataan sotilaiden kertomusten kautta Pekka Kilpisen teoksessa Valistunutta sodankäyntiä. Taistelu voitiin vaikkapa keskeyttää jotta vastustajan kanssa voitiin nauttia yhteinen ateria. Kirjassa ei kuitenkaan keskitytä ainoastaan tällaisiin lähinnä ylempiä upseereita koskeviin seikkoihin, vaan tavallinen rivimies saa äänensä kuuluviin kertoessaan kokemuksistaan marsseista ja leirielämästä. Kirjan lähdeaineistona on käytetty yhdentoista sotilaan säilyneitä kirjeitä ja muistelmia.

Valistuneisuus oli sen sijaan kaukana kotkalaisen Kyösti Pietiläisen kokemuksista Ranskan muukalaislegioonassa. Pietiläinen palveli legioonassa nimellä Karl Peters vuosina 1972-2000, jolloin hän jäi eläkkeelle. Hänen muistelmansa ovat nyt ilmestyneet hänen sisarenpoikansa Petri Pietiläisen toimittamana. Pääosin Afrikassa mutta myös Libanonissa ja Bosniassa palvelleena Pietiläisen kokemukset ovat ajatuksia herättäviä.

Markus Anaja

Veikko Huovinen, Sinisilmäinen ohjus. WSOY, Helsinki 2003. 167 sivua.

Anne Kuorsalo, Ilmari Susiluoto & Martti Valkonen, Salaisen poliisin valtakunta. HGB, FSB ja suhteet Suomeen. Edita, Helsinki 2003. 301 sivua.

Martti Häikiö, Historia ja väärät profeetat. Kirjoituksia Suomen historian kipupisteistä. Edita, Helsinki 2003. 331 sivua.

Risto Niku, Kuka ampui kapteeni Ivan Belovin? Suomen kaikkien aikojen tutkituin murhajuttu. Edita, Helsinki 2003, 176 sivua, kuvitettu.

Pekka Kilpinen, Valistunutta sodankäyntiä. Sotilaiden kertomuksia Kustaan sodasta. Yliopistopaino, Helsinki 2003. 225 sivua.

Ohto Manninen & Kauko Rumpunen (toim.), Murhenäytelmän vuorosanat. Talvisodan hallituksen keskustelut. Edita, Helsinki 2003. 356 sivua, kuvitettu.

Ilmari Honkanen (toim. Eero Marttinen), Venäjällä on väljää. Marskin kaukopartioritarin sota hänen omien kirjeidensä valossa. WSOY, Helsinki 2003. 198 sivua, kuvitettu.

Petri ja Kyösti Pietiläinen, Legioonalainen Peters. Suomalaisen palkkasoturin muistelmat. Tammi, Helsinki 2003. 348 sivua, kuvitettu.